

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΛΟΓΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ : ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ – ΙΟΥΝΙΟΣ

1954

ΕΤΙ ΔΑ ΤΟΜΟΣ Κ' 217
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΜΙΑ ΩΡΑΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΕΟΡΤΗ ΕΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗΝ ΠΟΛΙΝ

Ὁ Δῆμος Καλαμῶν καὶ τὸ Συμβούλιον τῆς ἐκεῖ Λαϊκῆς Βιβλιοθήκης εἶναι ἄξιοι πολλοῦ ἐπαίνου διὰ τὴν πρωτοβουλίαν ποῦ εἶχαν νὰ ἐορτάσουν τὴν ἑκατονταετηρίδα ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Νικολάου Γ. Πολίτη, τοῦ ἐπιφανοῦς τούτου τέκνου τῆς Καλαμάτας, τὸ ὁποῖον ἐδόξασε τὸ Ἔθνος καὶ ἐτίμησε τὴν γενέτειραν πόλιν.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ ἐορτασμός τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ Νικολάου Πολίτη θὰ ἦ δυνατό, ἴσως δὲ καὶ θὰ ἔπρεπε, νὰ γίνῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὰς κλεινὰς Ἀθήνας, ὅπου ὁ μέγας σοφὸς ἔζησε τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς του καὶ ὅπου ἐσημείωσε τὴν φωτεινὴν δρᾶσίν του, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀκτινοβόλησε εἰς τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν ἢ ἐπιστημονικὴ σοφία καὶ ἢ ἀνθρωπίνῃ ἀρετῇ τοῦ ἔθνικοῦ τούτου ἀνδρός, ὅστις δικαίως καὶ εὐστόχως τοποθετεῖται πλάγι εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Παπαρρηγόπουλον. Διότι ἀμφότεροι εἶχαν κοινὰς ἐπιδιώξεις καὶ κοινὸν ἐπίτευγμα: Τὴν ὑποστήριξιν τῆς διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἀδιασπάστου ἐνότητος τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, τὴν ὁποίαν ἀπέδειξαν, ὁ μὲν Παπαρρηγόπουλος διὰ τῆς ἱστορίας, ὁ δὲ Πολίτης διὰ τῆς μελέτης τοῦ βίου τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν βίον τῶν ἀρχαίων. Ἄλλ' εἶναι ἐπίσης βέβαιον, ὅτι ἂν ἡ ἐορτὴ πρὸς τιμὴν τῆς μνήμης τοῦ Πολίτη ἐγίνετο εἰς τὰς Ἀθήνας, παρ' ὅλην τὴν συμμετοχὴν Πανεπιστημίων καὶ Ἐταιριῶν, ὡς ἢ Ἀρχαιολογικῆ, ἢ Λαογραφικῆ, ἢ Ἱστορικῆ καὶ Ἐθνολογικῆ, ὁ Παρνασσὸς καὶ ἄλλων ἰδρυμάτων, τὰ ὁποῖα ἐλάμπρυναν κατὰ καιροὺς αἱ προεδρεῖαι τοῦ Πολίτη, ἀσφαλῶς δὲν θὰ εἶχε τὴν ἐπιτυχίαν, τὴν ὁποίαν ἐσημείωσεν ἡ ἐ-

ορτὴ τῆς Καλαμάτας. Μὲ τὴν ἐξωτερικὴν ἀπλότητα τῆς ὁργανώσεως, μὲ τὴν ἀπηλλαγμένην τῆς συνήθους ρητορείας λιτότητα τοῦ λόγου, μὲ τὴν εὐκρινῆ καὶ πηγαίαν ἐκδήλωσιν τῶν αἰσθημάτων τοῦ τόπου, αἰσθημάτων χαρᾶς καὶ ὑπερηφανείας διὰ τὸν τιμώμενον ὑπέροχον συμπολίτην, ἡ ἐορτὴ διεξήχθη εἰς ἀτμόσφαιραν ἑλληνικῆς ἐντοπιότητος καὶ οἰκειότητος, ἡ ὁποία εἶχεν ἐκδηλοῦν τὸ ἰδιάζον αὐτῆς θέλγητρον.

Τὸ δειλιγὸν τοῦ Σαββάτου (27 Μαρτίου) ὁμάς ἐκλεκτῶν εἰς παράστημα καὶ ἤθος μαθητῶν τοῦ Γυμνασίου Καλαμῶν, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχε φοιτήσῃ πρὸ 88 ἐτῶν ὁ Πολίτης, κατέθεσε δάφνινον στέφανον εἰς τὴν ἐρμαϊκὴν στήλην τὴν φέρουσαν τὴν μαρμαρίνην προτομὴν τοῦ Πολίτη, ἣτις ἔχει στηθῆ ἀπὸ τινῶν ἐτῶν μὲ τὴν φροντίδα τῶν πρὸς «Διάδοσιν τῶν Γραμμάτων» Καλαματιανῶν Συλλόγων εἰς τὴν ἱστορικὴν πλατεῖαν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ὅπου ὑπὸ τὸν Πετρόμπεην «Σπαρτιατικὸν» ὅπως ὠνομάσθη διὰ λόγους γοήτρου τότε τὸ Λακωνο-Μεσσηνιακὸν Στρατόπεδον, ἐκήρυξε τὴν 23ην Μαρτίου 1821 τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν καὶ ἐξάπέλυσε τὸ ὑψηλόφρον ἐκεῖνο πρὸς τὰς Εὐρωπαϊκὰς Αὐλὰς μήνυμα, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔλαβαν τὴν ἀπόφασιν ἢ νὰ ἐλευθερωθοῦν, ἢ νὰ ἀποθάνουν.

Τὴν ἐπαύριον τῆς Κυριακῆς (28ης), ἣτις εἶχεν ὀρισθῆ ὡς ἡμέρα τοῦ ἐορτασμοῦ εἰς τὴν εὐρύχωρον αἴθουσαν τῆς Λαϊκῆς Βιβλιοθήκης, ἐνώπιον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου, τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν Ἀρχῶν τῆς πόλεως καὶ πλήθους κόσμου ὡμίλησε, τὴν μὲν πρῶταν μετὰ σύντομον ἀλλὰ βαθυστόχαστον προσφώνησιν τοῦ Δημάρχου

ιατροῦ κ. Καίσαρη καὶ εἰσήγησιν τοῦ προέδρου τῆς Λαϊκῆς Βιβλιοθήκης φαρμακοποιῦ κ. Κουτραφούρη, ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Θεσσαλονίκης καθηγητῆς τῆς Λαογραφίας κ. Στίλπων Κυριακίδης, ὁ ἀριστος τῶν μαθητῶν καὶ συνεχιστῶν τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἔργου τοῦ τιμωμένου ἀνδρός, ἀναπτύξας τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου καὶ τὴν σημασίαν αὐτοῦ ἀπὸ ἐπιστημονικῆς καὶ ἐθνικῆς ἐπόψεως. Τὸ δὲ ἀπόγευμα ὠμίλησαν οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Πολίτη, Γεώργιος καὶ Λίνος, ὁ μὲν πρῶτος διὰ τὸ Δημοτικὸν τραγούδι καὶ τὸν ποιητὴν αὐτοῦ, ὁ δὲ δεύτερος ἀνεκοίνωσεν εἰδήσεις ἀποκαλυπτικὰς περὶ τῶν ἐν Καλαμάτᾳ παιδικῶν καὶ μαθητικῶν ἐνασχολήσεων τοῦ Νικολάου Πολίτη, ἀντλημένας ἀπὸ τὰ παλαιὰ μαθητικά του τετράδια τῆς παιδικῆς του ἡλικίας.

Ἡ παρουσία τῶν παιδιῶν τοῦ Πολίτη ποῦ δὲν ἠθέλησαν νὰ εἶναι ἀπλοῖ θεαταὶ καὶ ἀκροαταί, ἀλλὰ νὰ μετάσχουν ἐνεργῶς εἰς τὸν έορτασμόν τῆς μνήμης τοῦ μεγάλου πατέρα μὲ ὀμιλίας, τῶν ὁποίων τὰ θέματα ἦσαν σχετικὰ μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον του, εἶχε κάτι τὸ ἐξαιρετικὸν καὶ πολὺ συγκινητικὸν ποῦ ὑπενθύμιζε, ἀπὸ μὲν τὴν ἀρχαιότητα τὸ παράδειγμα τῶν παιδιῶν τοῦ Διαγόρα ποῦ νικηταὶ οἱ ἴδιοι περιέφεραν τὸ 408 π.Χ. εἰς τὸ Ὀλυμπιακὸν στάδιον τὸν πατέρα των εἰς ἔνδειξιν εὐλαβείας πρὸς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε δώσει εἰς αὐτοὺς μόνον τὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰκανότητα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὰ ἀγωνίσματα τῆς παλαιστρας. Ἀπὸ δὲ τὴν νεωτέραν ἱστορίαν ὑπενθύμιζε κάπως τὸ παράδειγμα τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη ποῦ προσῆλθε εἰς τὸ μνημόσυνον τῆς συζύγου του κρατῶντας ὁ ἴδιος τὸν δίσκον τῶν κολλύβων. Μὲ τὸ βῆμα τῆς Λαϊκῆς Βιβλιοθήκης ποῦ εἶχε σχῆμα βωμοῦ, τοῦ ὁποῖου τὴν κατενώπιον πλευρὰν ἐκάλυπτε μεγάλη εἰκὼν τοῦ τιμωμένου σοφοῦ καὶ μὲ τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον του θέματα τῶν ὀμιλιῶν, εἶχες τὴν ἐντύπωσιν τῆς λειτουργικῆς ἱεροτελεστίας μὲ τὴν ρῆσιν: «Τὰ σὰ ἐκ τῶν

σῶν σοι προσφέρομεν»!

Ἀπὸ τὰ παιδιὰ τοῦ Πολίτη ἡ Μοῖρα δὲν ἠθέλησε νὰ παρευρίσκειται εἰς τὴν ἐπιμνημόσυνον αὐτὴν πατρικὴν έορτὴν ὁ καλὸς καὶ ὁ ἀξιός, ὁ ἀξέχαστος Φῶτος Πολίτης, ὁ ὁποῖος μολονότι ἀπέθανε πολὺ νέος, ὅμως ἄφησεν ἔργον θεμελιακὸν ἰδίως διὰ τὸ θέατρον, ὅπου, καθὼς ἔγραφε τελευταία διακεκριμένος κριτικὸς τοῦ θεάτρου, ἡ ἑλληνικὴ σκηνὴ γιὰ πολὺν καιρὸ θὰ βαδίζῃ εἰς τὰ ἴχνη ποῦ ἐχάραξε ὁ Φῶτος Πολίτης. Ἡ ἀποκαλυπτικὴ ὀμιλία τοῦ κ. Λίνου Πολίτη μὲ τὴν πληροφορίαν ποῦ μᾶς ἔδωσε, ὅτι ὁ Νικόλαος Πολίτης εἰς τὰ παιδικὰ του χρόνια καὶ συγκεκριμένως εἰς τὴν Κρητικὴν ἐπανάστασι τοῦ 1866-68 διωργάνωσε μαθητικὴν θεατρικὴν παράστασιν εἰς τὴν Καλαμάτα ὑπὲρ τῶν Κρητῶν προσφύγων μὲ δικὸν του ἔργον καὶ μὲ τὴν προσωπικὴν του συμμετοχὴν εἰς τὴν παράστασιν, μᾶς δείχνει τὸ κληρονομικὸ νῆμα τῆς θυμελικῆς φλόγας τοῦ Φῶτου.

Ἡ έορτὴ ἔκλεισε τὸ βράδυ μὲ τὸ γεῦμα τοῦ Δημάρχου εἰς ἐξοχικὸν κέντρον τῆς Καλαμάτας, γεῦμα ἐγκάρδιον καὶ λαϊκόν, ὅπου ὁ κ. Δήμαρχος ἔσυρε τὸν περίφημο Καλαματιανὸ μὲ τὸ τραγούδι ποῦ μοῦ θύμιζε τοὺς ἀφιερωμένους εἰς τὸν Νικόλαον Πολίτην στίχους τοῦ Παλαμά. Ὁ ποιητῆς, φίλος καὶ θαυμαστῆς τοῦ Πολίτη, τὸν περιέλαβεν εἰς τοὺς «Πατέρας» ποῦ ὕμνεῖ εἰς τοὺς «Βωμοῦς» του. Ὁ ὕμνος τοῦ Πολίτη ἀρχίζει: «Χαῖρε ὁ Πολίτης, ὁ Σοφός!» καὶ τελειώνει: «Καὶ τῆς καρδιάς μας τὴν καρδιά μᾶς δείχνεις, τὸ Τραγούδι... καὶ κράξεις: Ἀκοῦστε το πῶς κελαῖδεῖ καὶ δέστε το πῶς πάει! Χαρῆτε νιάτα ἑλληνικά, περηφανέψου, Μάννα!»

Ἡ Μάννα ἐδῶ βέβαια εἶναι ἡ Ἑλλάδα. Ἀλλὰ καὶ ἡ μάννα Καλαμάτα μπορεῖ νὰ εἶναι ὑπερήφανη, καὶ διότι ἐγέννησε, ἀλλὰ καὶ διότι αἰσθάνθηκε μετὰ ἑκατὸν ἔτη νὰ τιμήσῃ μὲ τόσην ἀγάπην καὶ ἐγκαρδιότητα τὴν μνήμην τοῦ Νικολάου Πολίτη.

Σ. Β. ΚΟΥΓΕΑΣ
τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

